

יריעות שלמה בהסתכלות אקדמית

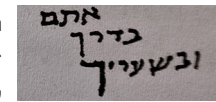
ה"ה ד"ר ארי לויזן הי"ו מארה"ב [נכיום מתגורר במושב נוב שברמת הגולן] מרצה באוניברסיטת בר-אילן בעל תואר שלישי במדעי המוח ותואר שני בחינוך מיוחד וגם סופר סת"ם מוסמך, הגיע החודש לפגישה עם ראש המכון מורנו **הגר"ש מועלם** שליט"א, והפתיע אותו כשהציג בפניו קלסר עב כרס ובו עבודת דוקטורט אקדמית ארוכה ומקצועית שערך בשנים האחרונות על סדרת ספרי היסוד "יריעות שלמה" של ראש המכון, העבודה כוללת בעיקר סיכום ושילוב הספרים יריעות שלמה חלק שני ושלישי, המטרה העיקרית בעבודתו להראות את הקשר בין 30 הכללים המופיעים בח"ב לדיונים בכל האותיות שמופיעות לפי סדר הא"ב בח"ג, והמטרה השניה לקבץ מכל רחבי חלק ג' קבוצות קבוצות שונות בעלות אותו סוג של שאלה על כשרותם. הסיכום נוסח וסודר באופן מיוחד המותאם לקליטת המידע במוח ע"פ תגליות המדע המודרני. ראש המכון הביע את התפעלותו מהעבודה המקיפה והמקצועית ובירך בחום את הרב הד"ר לויזן על עבודתו הנפלאה והיסודית ועל שאיפתו הכבירה שגם הלומדים בגישות אחרות יכולים להפיק תועלת מרובה מגישתו שבאה על רקע השכלתו האקדמית והתמחותו בתחום הנגשת הלימוד באופן קל וברור.

השבוע קיבל ראש המכון שליט"א ספר "ויען יצחק" ח"א שנשלח אליו מאת המחבר הגאון הרב יצחק רצאבי שליט"א. ובעבורו בין בתריו מצא (בסימן החצ) שנשאל המחבר בסוגיית כתיבת ס"ת על גויל, שעסקו בה בעלונינו בשנה האחרונה, ושמה לראות שגם דעתו דעת עליון שיש להמנע מזה מכמה טעמים שלא נזכרו בעלונינו עד כה. ולכן ביקשנו לפרסם בעלון את תשובתו של הגר"י רצאבי בזה. וז"ל: מן הדין גויל עדיף, כמבואר בש"ס ובפוסקים וכן נהגו, **אמנם בזמנינו לא נכון לעשות כן מכמה טעמים**, חדא שכשיש טעות וצריך למחוק, התיקון קשה ומסובך, ומחזי כמנומר, ותו שכיום מערבים בעיבוד חמרים כימיים, ודגו בדבר חכמי זמנינו גם לגבי קלף אם כשר, והשלישי, שהעוסקים בזה בדרך כלל הם בעלי דעות כוזבות, כגון **דרדעים**. ובהערות כתבו העורכים שם: ובשלחן ערוך המקוצר (סימן קס"ה הערה כ"ב) הובא מקובץ אור תורה תשרי (התשנ"ו דף נ"ד), שיש מי שרצה לחדש זאת ושאל את החזו"א, אך הוא הסתפק בדבר ולא השיב לו. יעו"ש. וראוי להעיר עוד על מכשול העלול להיות ב**שרטוט שבגויל**, שאין חריץ אלא כמו **צבע**, וכאשר כבר האריך בזה מרן בקובץ דברי חפץ ז' (מדף ס"ט ואילך), וכן עמד בזה הרה"ג רבי משה רצאבי שליט"א במאמרו הנדפס בגליון בדרכי אבותינו פרשת קורח התשע"ו. יעו"ש. עכ"ד. והשומע ישמע.

שאלות ותשובות שנשאל מרן ה"ה הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שאלה: מזוהה שבסופה היו סימני השורות הולכים ומתקצרים כזה, אם יש לפוסלה מטעם שעשויה כזנב (כמ"ש ביו"ד סימן רפ"ח ס"ט)?

תשובה: יש להכשיר מתלתא טעמי: א) דמפירש"י במנחות (דף ל"א ע"ב) משמע דדוקא עשויה כזנב משני צדדין, מדלא אשמעינן רבותא אפילו מצד אחד. ב) ואפילו להגהת הפרישה בשם רש"ל והובא בש"ך ואחרונים, דמצד אחד נמי פסולה. ע"ש. (ובחידישי רש"ל

שואל ומשיב | נאמן ס"ט

שאלה: מזוהה שבסופה היו סימני השורות הולכים ומתקצרים כזה, אם יש לפוסלה מטעם שעשויה כזנב (כמ"ש ביו"ד סימן רפ"ח ס"ט)?

תשובה: יש להכשיר מתלתא טעמי: א) דמפירש"י במנחות (דף ל"א ע"ב) משמע דדוקא עשויה כזנב משני צדדין, מדלא אשמעינן רבותא אפילו מצד אחד. ב) ואפילו להגהת הפרישה בשם רש"ל והובא בש"ך ואחרונים, דמצד אחד נמי פסולה. ע"ש. (ובחידישי רש"ל

אור התלכה

עלון תורני בעניני סת"ם

מס' 156 | סיון תשפ"ד | שנה י"ד | לע"ג יוסף בן כונה, טובה בת צלחה ע"ה

שע"י ישיבת "כסא רחמים" ספרדית
ע"ש החסיד העניו רבי רפאל מאזוז אביו של הגה"ק "איש מצלח" זצ"ל
בנישואות: מרן מופת הדור הראש"ל רבנו עובדיה יוסף זצ"ל ומרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבנו מאיר מאזוז שליט"א בראשות הגאון ר' שלמה מועלם שליט"א
כתובת: רח' הרב עוזיאל 26 ב'ב. טל': 03-5747316
עורך העלון: הרב רפאל יוסף

יצאו לאור תיקוני סופרים "יריעות שלמה" לפרשת המן וחמש מגילות בקיפולים ובשקפים

משנה דיינו שכותב שלש תיבות ומדלג וכותב שטה השניה שלש תיבות. וכן ביאר מרן בבית יוסף (יו"ד סימן רפג) וכ"כ הרמב"ם בשו"ת פאר הדור (סימן ז) או שהיתה כתובה בסירוגין, שלש תיבות כאן, רחוקות מהן בשיטה שניה שאינה נקראת עם הראשונה. ע"כ. וכן פסק מרן בשו"ע (שם סעיף ג) כפירוש הרמב"ם וז"ל: כתב מגילה שלש שלש תיבות בשיטה אחת מותר. וביאר שם הש"ך (סק"ה) כיון שיש בה שינוי אינו דומה למגילה מס"ת, וכ"כ שם הט"ז (סק"ב). ועל פי דברי הפוסקים הג"ל ופסקי מרנן נשיאי המכון, ערכנו את התיקון "יריעות שלמה", התיקון עבר הגהות רבות של סופרים מומחים היושבים ראשונה במלכות, וגם הגהות מחשב. והתקבל בשמחה והתלהבות בקרב סופרי הסת"ם שמיהרו להזמין את התיקון המיוחד והמדויק.

בשעה טובה יצא לאור תיקון סופרים מפואר ומדויק לפרשת המן וחמש מגילות בשם "יריעות שלמה" גם בשיטת הקיפולים, וגם בשקפים. והוא התיקון היחיד המקצועי ביותר, דהנה כתב מרן בב"י (או"ח סימן א) וטוב לומר פרשת העקדה ופרשת המן ועשרת הדברות, וכו'. ופרשת המן כדי שיאמין שכל מזונותיו באים לו בהשגחה. וכתב המשנ"ב (ס"ק י"ג) ופרשת המן כדי שיאמין שכל מזונותיו באים בהשגחה פרטית. וכדכתיב המרובה לא העדיף והממעיע לא החסיר, להורות שאין ריבוי ההשתדלות מועיל מאומה. ואיתא בירושלמי ברכות כל האומר פרשת המן מובטח לו שלא יתמעטו מזונותיו. עכ"ל. וידוע מה שפסק מרן (יו"ד סימן רפ"ב ס"ב) שאין עושים את התורה פרשיות פרשיות, לפיכך יש לכותבה כמו פיתום הקטורת. איתא בגמרא גיטין (ס) אף היא עשתה טבלא של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה, וכו'. ומסקנת הגמרא שכותבה "בסירוגין". וביאור סירוגין, פירש רש"י תחילת המקרא היה כתוב תיבה שלמה ולבסוף ראשי תיבות. אולם הרמב"ם פירש בהלכות ספר תורה (פרק ז הלכה יד) בזה"ל: כתב מגילה שלש שלש תיבות בשיטה אחת מותר. וכתב מרן בכסף

התיקון מגיע בארבעה עמודים עם למנצח בנגינות ועם יהי רצון. כמו כן הוצאנו לאור תיקוני סופרים לחמש מגילות והן: אסתר, קהלת, שיר השירים ואיכה. וכן תיקון ס"ת נוסח תימן 51 שיטין פתוחות וסתומות לפי הרמב"ם והרא"ש.
להזמנות: בפלאפון מס' 0556682264

הודעות המכון

העלון יוצא לאור בסיוע: רצועות "כתר ההידור", יצור כל סוגי הרצועות לתפילין, עור עליון עבודת יד, ועבודת מכונה, שחורות משני הצדדים. וכל שלבי הייצור נעשים עם כל הידורים ההלכתיים ע"י אברכים יד"ש, כמו כן הרצועות עומדות תחת בקרה טכנולוגית צמודה על איכות הרצועות ע"י מומחים מהשורה הראשונה. בהשגחת: הרה"ג רבי שלמה מחפוד שליט"א והרה"ג רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א והרה"ג רבי שלמה מועלם שליט"א. כתובת המפעל: א.ת. נתיבות ת.ד. 5077 טל: 08-9933597 גייד 050-6740000 hazotm@walla.com

לקבלת העלון: בבית ההוראה ניתן לקבלו חינם בין השעות 14-13. בדואר: דמי מינוי לשנה 50 ₪ עבור 12 גליונות, אם שולחים צ'ק יש לכתוב לפקודת: "הרב שלמה מועלם". ת"ד 6357 פתח תקוה

שאלות מבית הוראה יד - רפאל

מאת הר"ה ג' ר' אדיר הכהן שליט"א
מח"ס ילקוט כהונה ג"ח ושו"ת יען הכהן ג"ח ועו"ס

המשך מגיליון קודם

אלא שאין ברור כל כך לפוטרו מחמת זה, ויש מקום לומר שכיון שמקבל שכר היה לו ליהזר ביותר, ולהעלות על דעתו שאולי בכל זאת תפלין אלו מהמיעוט שירודות הפרשיות עד התיאורא התחנתונה, כמו שמצוי קצת בפרט בתפלין קטנות, ואף שבתפלין מהודרות משתדלים בכל עוז ליהזר בזה, מ"מ אולי הוא כך, והיה צריך לפתוח בזהירות רבה ביותר באופן שהסכין לא יכנס לתוך חלל הפנימי. מכל מקום מצד אחר יש לפוטרו בנדון דידן. דהנה ידוע מה שכתב הגאון מהר"ם מינץ (סי' ק"ג) בראובן שקנה אתרוג גדול ויפה להידור מצוה בדמים יקרים, ובא שמעון ואיבדו או פסלו, שחייב לשלם לו על האתרוג, וראובן טוען חייב אתה לקנות לי אתרוג גדול ויפה כמו הראשון כי הידור מצוה בעיניך, ושמעון טוען אקנה לך אתרוג קטן שאתה יוצא בו יד"ח, ואיני מחוייב לקנות לך ההידור. וכתב שהדין עם שמעון, והביא ראיות לדבר. ע"ש. והובא בכנה"ג (או"ח סי' תרנ"ו הגה"י). והרב משנה למלך (פרק ט"ז מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ז') והרב חכם צבי (סי' ק"ב) דחו דברי מהר"ם מינץ בזה. והאריכו בזה כמה מגדולי האחרונים לכאן ולכאן, עיין בשו"ת אדמת קודש (חחו"מ סי' ס"ד), ובשו"ת נחפה בכסף (חחו"מ סי' י"ב), ובשו"ת פנים מאירות ח"ב (סי' קכ"ח), ובספר בית השואבה (דיני הידור מצוה אות כ"ד), ועוד, וכן גאוני תונס בספר משכנות הרועים (מערכת ג' אות ל"ה, ומערכת מ' אות ק"ל), ובשו"ת מצות כהונה (סי' ז"ך) ובספרו שלחנו של אברהם (י"ד סי' קכ"ז סק"א), וכן גאוני ג'רבה וגלילותיה, מרן זקני בשו"ת שמחת כהן מהד"ב חחו"מ (סי' נ"ח), ובספרו זכרי כהונה חלק א' (מערכת א' אותיות כ"ד-כ"ה), ובשו"ת איש מצליח ח"ב (חאו"ח סי' מ"ז), ובספר זרע יעקב (או"ח סי' תרנ"ו), ובשו"ת תולדות פרץ (חחו"מ סי' י"ג), ובשו"ת שער שמעון אחד ח"ד (חחו"מ סי' ד'), ובשו"ת ים של שלמה (חאו"ח סי' מ'), ועד אחר' מור"ר בשו"ת בית גאון חלק ג' (חחו"מ סי' ד'), ושם הסיק בשם מר אביו מרן הגאון איש מצליח (וכן בהגהתו בא"מ הנ"ל), דלדינא יכול המוחזק לומר קים לי כמהר"ם מינץ כיון דאיכא כמה רבוותא דקיימי כוותיה. ע"ש. וע"ע בשו"ת שמע שלמה

ח"ו (חחו"מ סי' ד'), ובמה שכתבנו בספר ילקוט כהונה חחו"מ (הל' חכירות וקבלנות הערה 5). וכיון שכן בנדון דידן שהפרשיות נשארו כשרות, רק קצת חסר בהידורם מחמת שהם פחות יפות, יכול המוחזק לומר קים לי כמהר"ם מינץ דבכה"ג אין צריך לשלם. וכן מצאתי כיו"ב בשו"ת שבט הקהתי חלק א' (סי' של"ג) שכתב בנדונו במגיה תפלין שעשה היזק לתפלין באופן שזה נשאר כשר בדיעבד, שיש לפוטרו, עפ"ד מהר"ם מינץ, ואף שהחכ"צ ורוב האחרונים חלקו על דבריו, מ"מ הפמ"ג (סי' תרנ"ו מש"ו סק"א) כתב דלהחכ"צ נמי בשוגג פטור. ע"ש. וקל וחומר להאמור שאפשר לטעון קים לי אף כמהר"ם מינץ. ובן בנו של קל וחומר בנדון דידן שהתפלין נשארו כשרים אף לכתחילה (ולא רק בדיעבד), רק מעט מיופים נחסר (וגם בזה הבודק השתדל לתקן את המעוות וליישר את הקלף כמה שניתן), שבזה פשוט שפטור מלשלם לו. וה'ן נוסף עוד מה שכתבו התוספות (מנחות דף ל"ב ע"ב בד"ה הא) וז"ל: ואמר רבינו תם, דס"ת בעי שרטוט משום זה אלי ואנוהו, אבל תפלין דמכוסין בעור לא בעו שרטוט, דלא שייך בהו נוי. ע"כ. ואף שאין הדבר מוסכם ושנוי במחלוקת, עיין בספר הלכה ברורה (סי' ל"ב שער הציון אות נ'). מכל מקום אחר שאין הדבר ברור ששייך זה אלי ואנוהו בדבר המכוסה, ועכ"פ בנדון זה שהבודק השתדל לתקן את המעוות וליישר את הקלף כמה שניתן, עד שכמעט ולא ניכר חסרון היופי. ואדרבה בזכות מה שעשה כעת אפשר להכניס הפרשיות באופן שלא יגיעו לתיתורא התחנתונה שבזה יש הפוסלים אף בדיעבד. ועכ"פ אינו מהודר, אם כן עכשיו התפלין עלו דרגה והם יותר מהודרות ממה שהיו לפני כן. ופשוט שפטור מלשלם לו על כך. ואדרבה יש לבעל התפלין להחזיק לו טובה על זה.

ועל כן מכל טעמים אלו (שיתכן וכך היא דרך המלאכה ולא יכל להבחין בזה, וגם שיאמר קים לי כמהר"ם מינץ ודעמיה דבכה"ג פטור, וגם שיכול לומר קים לי כר"ת ודעמיה דבכה"ג לא הוריד כלל מההידור), הסופר פטור מלשלם לו על כך, ואדרבה צריך להודות לה' שעכשיו התפלין מהודרות יותר ממה שהיו לפני כן.

ולאות אמת וצדק באתי על החתום
ע"ה א"ך ס"ט

פינת ההלכה

לפני כתיבת השם

א. קודם שיכתוב כל שם מהשמות הקדושים בתפלין ומזוזות יזהר לקרוא כל מה שכתב באותה פרשה, כדי שלא יבוא לידי גניזה על ידו, כגון: ששכח לכתוב אות וכיו"ב. ויש אומרים כיון שהוא נזהר לקרוא לפני כל שם שכותב, אינו צריך לקרוא לפני כתיבת כל שם מתחילת הפרשה, אלא יקרא רק מה שכתב לאחר השם הקודם, וכן עיקר.

ב. קודם שיכתוב את השם הנכבד והנורא יכין לבו אם צריך לירוק או לנקות חוטמו, ויעשה זאת מקודם וינקה את ידיו ויקדש את השם ויכתבנו בכונה זכה וצלולה. ויזהר הרבה שיכתבנו במתון ובישוב הדעת ושתיינה האותיות הדרות ונאות.

ג. כשהוא כותב ורואה שהוא קרוב אל השם והדיו

תיקון סופרים

מאת ראש המכון שליט"א

בספר **משנת הסת"ם** להרה"ג רבי **יעקב שילוני** שליט"א היוצא לאור על ידי ישיבת **אהבת שלום**, דן בחידושו של הנוב"י שאם נפלה טפת דיו לפני הכתיבה ונוגעת באות שפסול משום שהאות אינה מוקפת גויל. וכתב שם בעמוד רל"ד (בביאורים ד"ה ולענין הלכה) שיש להחמיר. ע"ש.

ומה שכתב שיש להחמיר זה אינו, ולהלכה יש להכשיר, כמ"ש בס"ד ביריעות שלמה (ח"א פרק ט סעיף טו**) נפלה טפת דיו סמוך לאות קודם כתיבתה וכשכתב את האות נגע בה, ומ"מ הטיפה לא שינתה את צורתה, הרי זו בטלה לאות וכשרה, ואין בזה חסרון היקף גויל. ובהערה שם בארנו דהנה כתב המשנ"ב בבה"ל (סימן ל"ב סעיף י"ז ד"ה ועי"כ) בשם הנוב"י דאם נפלה טפת דיו קודם הכתיבה

סמוך לאות פסול משום מוקף גויל, ע"ש. ולפי מה שכתבנו ביריעות שלמה ח"א (פרק ה הערה 13) לדעת מרן ודעמיה יש להכשיר, ע"ש, וכ"כ להכשיר הפר"ח (אה"ע סימן קכ"ה סק"ח), והרב גט פשוט (סק"ל"ד) כתב שאפילו לדעת מהר"ם אלאשקר (סימן ה' והפוסקים שהובאו ביריעות שלמה פרק ה' הערה 12) דס"ל דאם נפלה טפת דיו וגומר

כלה מן הקולמוס באופן שיצטרך לטבול את הקולמוס ולכתוב את השם, אל יכתוב עד השם אלא יניח לכל הפחות אות אחת קודם השם ויטבול את הקולמוס ויכתוב אות זו, ואח"כ יכתוב את השם. והטעם שלא יכתוב את השם מיד לאחר שטבל הקולמוס, א. מפני שיש חשש שמא יהיה עליו ריבוי דיו או שיער ולא יצא הכתב מיושר. ב. כיון שצריך לקדש את הדיו שעל הקולמוס קודם שיכתוב את השם ע"י שיכתוב בו איזו אות, ואז חלה על הדיו קדושה ועתה ראוי לכתוב בו את השם.

ד. ואם לא הניח אפילו אות אחת לפני השם יטבול את הקולמוס ויחפש אחר אות או תג שצריכים דיו וימלאם ואח"כ יכתוב את השם. אבל לכתוב מקודם אות אחרת של חול במקום אחר שאינו של סת"ם, אסור, כיון שדיו זה מוכן לשם אין לכתוב בו דבר של חול.

[מתוך יריעות שלמה ח"ד]

הערות למעשה בקצרה בדברי הפוסקים האחרונים

האות בכתיבה לא מהני כיון שמקצתה נעשתה שלא בכתיבה, אם יש בחלק שהאריך שיעור אף בלא הטפה מסתברא שכשר, ע"ש, וכ"כ להכשיר הרב מקדש מעט (סימן רע"ד סי' ל"ט) דלחך תירוצא דבית יוסף ליכא פיסול שאינו מוקף גויל רק בנדבך באות אחרת, ולא בנקבה בצדה או בנדבקה טפת דיו בצד האות, ואפילו לתירוץ

שני שבב"י דבשעת כתיבה גם נקב שבצד האות פוסל, שאני נקב דאין במקומו גויל רק אור, ומפסיק האויר בין הגויל לאות, אבל דיו הפסול שנפל בצד האות אינו חוצץ בין הגויל ובין האות, דמין במינו אינו חוצץ, וגם הטפה בטלה לגבי האות, והאות בכללותה מוקפת גויל, וסימניך סכך פסול אינו חוצץ ואויר חוצץ. עכת"ד. וכן מוכח מדברי הרמ"ע מפאנו (סימן ל"ו) והובאו דבריו באחרונים.

וע"ע בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סימן רז). ועיין במה שכתבנו בס"ד ביריעות שלמה ח"ב כלל כ"א (הערה 5 אות ב). וכ"כ בשו"ת שבט הקהתי (ח"ד סימן רנ"ב) והסתייע מדברי הרמ"ע הנ"ל. ע"ש. **ולכן להלכה ולמעשה יש להכשיר האות שאינה מוקפת גויל מחמת טפת דיו שנפלה שם לפני הכתיבה.**

